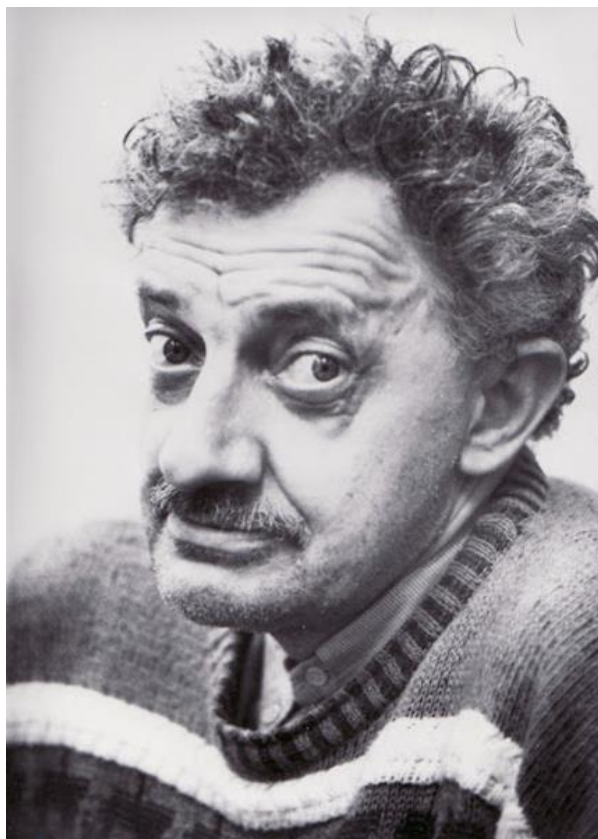

Ján MELKOVIČ (* 24. 04. 1939 Spišská Nová Ves † 21. 03. 2004 Bratislava)

Jedinečne všestranná osobnosť slovenskej kultúry: hudobník, hudobný pedagóg a skladateľ, dramaturg, interpret a filmový i divadelný herec, autor inscenácií a drobných textov, znalec i zberateľ výtvarného umenia, vášnivý fotograf na cestách.

Narodil sa, tak ako jeho sestra Eva (akademická maliarka: 13.04.1941 – 7.07.2012, Bratislava), v Spišskej Novej Vsi do rodiny Františka Melkoviča, v rokoch 1934 – 1940 riaditeľa Rímskokatolíckej ľudovej školy a organistu v Spišských Tomášovciach a jeho manželky Anny, rod. Filustkovej – tiež učiteľky. Umelecké vlohy zdedili obaja po rodičoch (otec, amatérsky maliar, založil a viedol 40-členný mužský spevokol a nacvičoval divadelné predstavenia v obci) a snáď i po starých rodičoch zo Starej Ľubovne (vážený kožušnícky, meštiansky a učiteľský rod), kde mal rozvetvené príbuzenstvo a kam sa po celý život – tak ako na Spiš – rád vracal. Miloval Starú Ľubovňu, Tatry, Slovenský Raj. V rodnom meste maturoval na Jedenástročnej strednej škole, ale od roku 1948 bol i žiakom hudobnej školy (jeho prvý učiteľ Ján Móry o ňom riekol: *...narodil sa nový Mozart...*). V rokoch 1957 – 1963 študoval hru na flaute a kompozíciu na Konzervatóriu v Bratislave. Od roku 1963 pracoval ako dramaturg a redaktor v Hlavnej redakcii kultúry a zábavy Československej televízie – štúdio Bratislava. Popri tom bol skladateľom detských piesní, scénickej hudby pre divadlá (aj bábkové), televíziu a rozhlas, ale tiež prispieval do Mladej tvorby aj Roháča. Komponoval hudbu ku kabaretným pásmam famózneho dvojice Lasica a Satinský na legendárnych Mládežníckych predpoludniach v Tatra revue. Istý čas spolupracoval aj s Divadlom na korze. V roku 1969 redakciu TV rozpustili

a Melkoviča prepustili – i zo Zväzu slovenských skladateľov (pretože údajne *donášal do TV buržoázu kultúru*). Nastali existenčné i osobné problémy. Stal sa umelcom na voľnej nohe, hrával na svadbách, po baroch a v lete i v Juhoslávii. Od roku 1976 vyučoval hudbu na základných umeleckých školách, postupne v Starej Ľubovni, Holíči, Myjave, Veselí nad Moravou. Stretnutím so Stanislavom Štepkom a jeho Radošinským naivným divadlom (RND) v sezóne 1982/1983 začalo jeho najplodnejšie i najkrajšie obdobie v živote. Je autorom hudby v 27 celovečerných tituloch RND, pre ktoré napísal vyše 300 piesní. Vytvoril i rad pôsobivých hereckých kreácií v 30 filmoch, napr. vo filmoch Juraja Jakubiska (už v roku 1970 stvárnil jednu z hlavných úloh v jeho „trezorovom“ filme *Dovidenia v pekle, priatelja*), Ela Havettu (*Lalie poľné*), či Martina Šulíka (*Záhrada, Krajinka*), ale i v 19 postavách v cca 2000 predstaveniach na scéne RND. Azda najpôsobivejšou bola jeho rola v hre *Vygumuj a napiš*, v ktorej stvárnil postavu hudobného skladateľa Jána Petroviča – seba. Túto výnimočnú hru dostal ako dar od S. Štepku k 50. narodeninám. Nemenej významná je aj jeho nevšedná a úspešná hudobno-pedagogická práca s mladými hercami a spevákmi na Konzervatóriu i VŠMU v Bratislave a v RND. Z dvoch manželstiev mal Ján Melkovič šesť detí.

Vo svojom živote aj umeleckej tvorbe vyzdvihoval a niesol stále aktuálne kategórie dobra, pravdy, krásy, múdrosti i humoru. Bohatstvom Jána Melkoviča bola však jeho spontánna kreativita, ako aj jeho ľudské srdce a citlivá „človečina“ – tak blízka poetike a filozofii S. Štepku a RND. Bývalý bohém a búrlivák, neskrotný recesista a vyhľadávaný spoločník, no aj nadmieru sčítaný a hudobne mimoriadne vzdelaný tvorca, mal mnoho priateľov nielen medzi hercami, spevákmi a režisérmi, ale aj mnohými výtvarníkmi. Sám bol zberateľom ľudovej keramiky i súčasného umenia a jeho malý byt – štúdio – ateliér na Bezručovej ul. č. 6 v Bratislave bol kultivovanou galériou. Z jeho pozostalostí otvorilo mesto a Ľubovnianske múzeum, z iniciatívy jeho poslednej životnej partnerky Janky Špánikovej, v deň jeho nedožitých 70. narodenín pamätnú izbu s názvom MÚZY(A)UM Jána Melkoviča v Galérii Provinčný dom na Námestí sv. Mikuláša 12 v Starej Ľubovni. Od roku 2009, vždy v apríli, sa pravidelne konajú Dni Jána Melkoviča, ktorých súčasťou je verejný koncert žiakov ZUŠ Jána Melkoviča a od roku 2010 tiež celoslovenská súťaž v hre na saxofón, ktorej hlavným organizátorom je k tomuto výročiu po Jánovi Melkovičovi pomenovaná ZUŠ. Završením programu býva vystúpenie RND, s ktorým tento veľký Spišiak prežil temer 30 rokov.

(DB)